

APOSTOLSKO PISMO ADMIRABILE SIGNUM SVETOGA OCA FRANJE O ZNAČENJU I VRIJEDNOSTI JASLICA

1. Čudesan znak jasala, vrlo drag kršćanskom puku, oduvijek je pobuđivao divljenje i čuđenje. Prikaz Isusova rođenja po sebi jednostavan je i radostan navještaj otajstva utjelovljenja Sina Božjega. Scena rođenja jest poput živog evanđelja koje obilno teče sa stranica Svetoga pisma. Dok promatramo prizor božićnog otajstva, pozvani smo duhovno se uputiti, privučeni poniznošću Onoga koji je postao čovjekom kako bi susreo svakog čovjeka. Otkrivamo da nas On toliko ljubi da je postao jedno s nama, kako bismo se također i mi mogli ujediniti s Njime.

Ovim pismom želio bih podržati lijepu tradiciju naših obitelji koje u danima prije Božića pripremaju jaslalice. Također i običaj njihova postavljanja na radnome mjestu, u školama, u bolnicama, u zatvorima, na gradskim trgovima... Uistinu one su izraz bogate maštovitosti u upotrebljavanju najrazličitijih materijala za oblikovanje malih vrsnih djela ljepote. To se uči još od djetinjstva: kad majka i otac, zajedno s bakama i djedovima, prenose ovu radosnu tradiciju, koja u sebi sadrži bogatstvo pučke pobožnosti. Nadam se da ovaj običaj nikada neće nestati; zapravo, nadam se da će tamo gdje je napušten, ponovno biti otkriven i oživljen.

2. Porijeklo jaslalice nalazi se prije svega u nekim detaljima iz Isusova rođenja u Betlehemu. Evanđelist Luka jednostavno kaže da Marija „porodi sina svoga, prvorođenca, povi ga i položi u jaslalice jer za njih nije bilo mjesta u svratištu“ (2, 7). Isus je položen u jaslalice, što se na latinskom kaže *praesepe* od čega dolazi riječ *presepe*.

Došavši na ovaj svijet Sin Božji pronalazi mjesto gdje se hrane životinje. Slama postaje prvom posteljom Onome koji će se objaviti kao „kruh koji je s neba sišao“ (Iv 6, 41). Tu je simboliku već sveti Augustin, zajedno s ostalim crkvenim ocima dokučio, kad je zapisao: „Ležeći u jaslama postao je našom hranom“ (Serm. 189, 4). Jaslalice, u biti, sadrže različita otajstva iz Isusova života i približavaju ih našem svakodnevnom životu.

Prijedimo na porijeklo jaslalice kako ih mi poznajemo. Vratimo se u mislima u talijanski gradić Greccio, u dolini Rieti, gdje se sveti Franjo, najvjerojatnije na povratku iz Rima gdje je 29.

studenoga 1223. od pape Honorija III. dobio potvrdu svoga Pravila, zaustavio. Nakon svog putovanja u Svetu Zemlju, spilje u Grecciu na osobit su ga način podsjećale na krajolik Betlehema. Moguće je da su se Siromaška duboko dojmili mozaici u bazilici Svete Marije Velike u Rimu na kojima je prikazano Isusovo rođenje, upravo do mjesta gdje su se čuvale, prema drevnoj predaji, drvene jaslje.

Franjevački izvori detaljno opisuju što se zbilo u Grecciu. Petnaest dana prije Božića Franjo je pozvao nekog mještanina, po imenu Ivan, da mu pomogne ostvariti jednu želju: „Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete, koje je rođeno u Betlehemu, i na njegove djetinje potrebe i neprilike tj. kako je bilo smješteno u jaslje i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca“¹. Čim je to čuo, njegov je vjerni prijatelj odmah otišao na naznačeno mjesto pripremiti sve po svečevim željama. 25. prosinca u Greccio su došla mnoga braća iz raznih krajeva, a zajedno s njima i muškarci i žene iz toga kraja, koji su donijeli cvijeće i baklje kojima su rasvjetljivali tu svetu noć. Kad je došao Franjo, našao je jaslje sa sijenom, vola i magarca. Pred prizorom Isusova rođenja svi su prisutni doživjeli nikada ranije doživljenu i neizrecivu radost. Svećenik je zatim nad jaslama svečano slavio euharistiju, pokazujući vezu između utjelovljenja Sina Božjega i euharistije. U toj prigodi u Grecciu nije bilo kipova: jaslje su realizirane i oživljene od onih koji su bili prisutni².

Tako je nastala naša tradicija: svi okupljeni oko spilje i ispunjeni radošću, bez razdvajanja onoga što se ondje odigrava i onih koji postaju dionici toga otajstva.

Prvi životopisac svetoga Franje, Toma Čelanski, podsjeća da je u toj noći, taj jednostavan i dirljiv prizor bio popraćen darom čudesnog viđenja: netko od prisutnih vidio je Djetešce Isusa u jaslama. S tih jaslja Božića 1223., „svi se radosni povratit će kući“³.

3. Sveti Franjo, jednostavnošću toga znaka, ostvario je veliko djelo evangelizacije. Njegovo se učenje duboko urezalo u srce kršćana i ostaje sve do naših dana istinski način jednostavnog prikazivanja ljepote naše vjere. Osim toga, mjesto na kojem su izrađene prve jaslje izražava i pobuđuje te osjećaje. Greccio

¹ Toma Čelanski, *Vita Prima*, 84: *Fonti francescane (FF)*, br. 468.

² *Usp. Isto*, 85: *FF*, br. 469.

³ *Isto*, 86: *FF*, br. 470.

postaje utočištem za dušu koja se skriva na stijeni kako bi uronila u tišinu.

Zašto jaslice pobuđuju takvo čuđenje i osjećaje? Prije svega zato što očituju Božju nježnost. On, Stvoritelj svemira, spušta se u našu malenost. Dar života, koji je svaki put iznova za nas otajstven, još nas više očarava kada vidimo da je Onaj koji je rođen od Marije izvor i podržavatelj svakoga života. U Isusu Otac nam je dao brata koji dolazi tražiti nas kada smo zbunjeni i odlutamo; vjerni prijatelj koji nam je uvijek blizu; dao nam je svoga Sina koji nam oprašta i oslobađa nas grijeha.

Postavljanje jaslica u našim domovima pomaže nam ponovno oživjeti povijest onoga što se zbilo u Betlehemu. Naravno, evanđelja ostaju trajni izvor koji omogućuje razumjeti i meditirati o tom Događaju; ipak, njegovo prikazivanje u jaslicama pomaže dočarati prizore, dotiče čuvstva, poziva da se osjetimo dionicima povijesti spasenja, kao suvremenici događaja koji je živ i aktualan u različitim povijesnim i kulturnim kontekstima.

Na poseban način, još od franjevačkog vremena u kojem su nastale, jaslice su poziv da „doživimo“ i „dotaknemo“ siromaštvo koje je Božji Sin izabrao za sebe u svome Utjelovljenju. I tako, implicitno, poziv je da ga se slijedi na putu poniznosti, siromaštva i opljenjivanja, koji od betlehemske jaslice vodi do Križa. To je poziv da ga upoznamo i milosrdno mu služimo u braći i sestrama kojima je pomoć najpotrebnija (usp. Mt 25, 31-46).

4. Sada bih želio krenuti u ispitivanje različitih znakove jaslica kako bi se dokućio smisao koji u sebi sadrže. Na prvom mjestu, predstavljamo kontekst zvjezdano nebo obavijeno tamom i tišinom noći. Ne činimo to samo zbog vjernosti evanđeoskim izvještajima, nego također zbog značenja koje posjeduje. Prisjetimo se koliko je puta noć zahvatila naš život. Ipak, također i u tim trenucima, Bog nas ne ostavlja same, nego ostaje s nama kako bi odgovorio na naša važna pitanja o smislu naše egzistencije: Tko sam? Odakle dolazim? Zašto sam rođen u ovom vremenu? Zašto ljubim? Zašto patim? Zašto ću umrijeti? Da bi dao odgovor na ova pitanja Bog je postao čovjekom. Njegova blizina donosi svjetlo tamo gdje je tama i obasjava one koji obitavaju u tami patnje (usp. Lk 1, 79).

Vrijedi također skrenuti pozornost i na krajolike koji su sastavni dio jaslica i koji često uključuju ruševine drevnih kuća ili palača, koje u nekim slučajevima zamjenjuju Betlehemsku spilju i postaju mjesto boravka Svete Obitelji. Čini se da se ove

ruševine nadahnjuju na *Legenda Aurea* dominikanca Jakova iz Varazzea (13. st.), gdje se čita o poganskom vjerovanju prema kojem se Hram mira u Rimu srušio u trenutku kada je Djevica rodila. Ove ruševine prije svega vidljivi su znak palog čovječanstva, svega onoga što propada, što je raspadljivo i rastužuje. Ovo okruženje govori da je Isus novost usred starog svijeta, i da je došao ozdraviti i ponovno izgraditi, vratiti našem životu i svijetu početni sjaj.

5. Kakvi nas tek osjećaji trebaju obuzeti dok u jaslice postavljamo planine, potoke, ovce i pastire! Na ovaj se način spominjemo, kao što su proroci navijestili, kako cjelokupno stvorenje sudjeluje u slavlju Mesijina dolaska. Anđeli i zvijezda repatica znak su da smo i mi pozvani krenuti prema spilji i pokloniti se Gospodinu.

„Hajdemo dakle do Betlehema. Pogledajmo što se to dogodilo, događaj koji nam obznani Gospodin“ (Lk 2, 15): tako govore pastiri nakon navještaja anđela jedan drugome. Ovo je vrlo lijep navještaj dan jednostavnim riječima. Za razliku od mnogih koji su zaokupljeni nebrojenim drugim stvarima, pastiri postaju prvi svjedoci bitnoga, tj. spasenja koje se daruje. Najponizniji i najsiromašniji oni su koji znaju prihvatiti događaj Utjelovljenja. Bogu koji nam dolazi u susret u Djetetu Isusu, pastiri odgovaraju tako da kreću na put prema Njemu, kako bi doživjeli susret u ljubavi i zahvalnim divljenjem. Upravo ovaj susret između Boga i njegove djece, zahvaljujući Isusu, daje život našoj vjeri, predstavlja njenu jedinstvenu ljepotu, koja se na osobit način pokazuje u jaslicama.

6. U naše jaslice obično stavljamo mnogo simboličnih figura. Zapravo one predstavljaju ljude koji ne poznaju drugog obilja doli obilja srca. Također one se s punim pravom nalaze blizu Djetecu Isusu, i nitko ih ne može otjerati ili udaljiti od te improvizirane kolijevke od koje siromašni svojom pojavom nimalo ne odudaraju. Siromašni su, zapravo, povlašteni dio tog otajstva i, često, oni su ti koji su bolje od drugih sposobni prepoznati prisutnost Boga među nama.

Siromašni i jednostavni u jaslicama podsjećaju da je Bog postao čovjekom radi onih koji osjećaju najveću potrebu za njegovom ljubavlju i traže njegovu blizinu. Isus, „krotka i ponizna srca“ (Mt 11, 29), rođen je siromašan, živio je jednostavnim životom kako bi nas naučio razumjeti bitno i to živjeti. Iz jaslice izvire jasna poruka da se ne smijemo dati zavarati bogatstvom i mno-

gobrojnim ponudama površne i časovite sreće. Herodova palača nalazi se u pozadini, zatvorena i gluha za radosni navještaj. Rođenjem u jaslama sam Bog pokreće jedinu pravu revoluciju koja daje nadu i dostojanstvo obespravljenima, marginaliziranim: revolucija ljubavi, revolucija nježnosti. Iz jaslaca, Isus upućuje, krotko ali u isti mah snažno, poziv na dijeljenje sa siromašnima kao putu koji vodi prema humanijem i bratskijem svijetu, u kojem nitko nije isključen ili marginaliziran.

Često djeca – ali i odrasli! – vole dodavati u jaslance druge figurice koje naizgled nemaju nikakve veze s evanđeoskim izvješćima. Ipak, tom maštovitošću želi se izraziti da u tom novom svijetu koji je Isus uveo ima mjesta za sve što je doista ljudsko i za sva stvorenja. Od pastira do kovača, od pekara do glazbenika, od žena koje nose vrčeve vode do djece koja se igraju...: sve to predstavlja svakodnevnu svetost, radost obavljanja na izvanredan način običnih, svakodnevnih stvari, kada Isus svoj božanski život dijeli s nama.

7. Malo-pomalo jaslance nas dovode do spilje gdje nalazimo likove Marije i Josipa. Marija je mama koja promatra svoje dječe i pokazuje ga onima koji ga dolaze posjetiti. Njezin lik potiče nas da razmišljamo o velikome otajstvu kojim je zahvaćena ta djevojka kada je Bog pokucao na vrata njenoga bezgrešnoga srca. Na anđelov navještaj kojim se od nje traži da postane Majkom Božjom, Marija je odgovorila s punom poslušnošću. Njezine riječi: „Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!“ (Lk 1, 38), za sve su nas svjedočanstvo kako se u vjeri prepustiti Božjoj volji. S tim „da“ Marija je postala majka Sina Božjega ne izgubivši, nego štoviše zahvaljujući Njemu, posvetivši svoje djevičanstvo. U njoj vidimo Majku Božju koja svog Sina ne drži samo za sebe, nego od svih traži da poslušaju njegovu riječ i provodu ih u djelo (usp. Iv 2, 5).

Uz Mariju, u stavu onoga koji štiti Dijete i njegovu mamu, stoji sveti Josip. Obično je prikazan sa štapom u ruci, a ponekad i kako drži svjetiljku. Sveti Josip ima iznimno važnu ulogu u životu Isusa i Marije. On je čuvar koji neumorno štiti svoju obitelj. Kad ga je Bog upozorio na Herodovu prijetnju, bez trenutka oklijevanja kreće na put i bježi u Egipat (usp. Mt 2, 13-15). Kad je opasnost prošla vratio se s obitelji u Nazaret, gdje će biti prvi učitelj dječaka i mladića Isusa. Josip je u svome srcu nosio veliko otajstvo kojim su bili obavijeni Isus i njegova zaručnica Marija, i kao pravednik uvijek se pouzdavao u Božju volju i vršio je.

8. Srce jaslica počinje kucati kada na Božić u jaslice stavimo kipić Djeteta Isusa. Bog se predstavlja tako, u djetetu, da bismo ga mogli primiti u naše naručje. U slabosti i krhkosti skriva svoju moć koja sve stvara i preobražava. Čini se nemogućim, ali je tako: u Isusu Bog je bio dijete i kao takav želio je otkriti veličinu svoje ljubavi koja se očituje u osmijehu i pruženim rukama prema svima.

Rođenje djeteta budi radost i čuđenje, jer pred nas stavlja veliko otajstvo života. Promatrajući sjaj očiju mladih bračnih parova dok gledaju svoje tek rođeno dijete možemo shvatiti Marijine i Josipove osjećaje koji su, gledajući dijete Isusa, osjećali Božju prisutnost u svom životu.

„Život se očitova“ (1 Iv 1, 2): tako apostol Ivan sažima otajstvo Utjelovljenja. Jaslice nam omogućuju vidjeti, dotaknuti ovaj jedinstveni i izvanredni događaj koji je promijenio tijekom povijesti i od kojega se određuje računanje godina, prije i nakon Kristova rođenja.

Način na koji Bog djeluje ostavlja nas zapanjene, jer se čini nemogućim da će se On lišiti svoje slave kako bi postao čovjekom poput nas. Kakvog li iznenađenja vidjeti Boga koji radi što i mi: spava, hrani se majčinim mlijekom, plače i igra se kao i sva druga djeca! Kao i uvijek Bog nas zbunjuje, nepredvidiv je, neprestano izvan naših shema. Dakle jaslice, dok nam prikazuju Boga onakvim kakav je ušao u svijet, potiču nas da razmišljamo o našem životu koji je uronjen u Božji život; pozivaju nas da postanemo njegovi učenici ukoliko želimo postići konačni smisao života.

9. Kad se približi svetkovina Bogojavljenja u jaslice se stavljaju figurice Triju Mudraca. Motreći zvijezdu, ti mudri i bogati ljudi s Istoka zaputili su se prema Betlehemu kako bi upoznali Isusa i prinijeli mu svoje darove: zlato, tamjan i smirnu. Također i ovi skupi darovi imaju alegorijsko značenje: zlatom se časti Isusovo kraljevsko dostojanstvo; tamjanom njegovo božanstvo, a smirnom njegovo sveto čovječstvo koje će upoznati smrt i ukop.

Promatrajući u jaslicama taj prizor pozvani smo razmišljati o odgovornosti svakog kršćanina biti evangelizatorom. Svaki od nas pozvan je biti nositelj Radosne Vijesti onima koje susreće, svjedočeći radost da smo susreli Isusa i njegovu ljubav.

Mudraci uče da bi se prispjelo Kristu, ponekad treba prijeći jako dalek put. To su bogati ljudi, mudraci iz daleka, koji u sebi nose čežnju za beskonačnim i kreću na dugo i opasno putovanje koje će ih dovesti do Betlehema (usp. Mt 2, 1-12). Kad su se

našli pred Djetetom Kraljem obuzela ih je velika radost. Ne daju se sablazniti siromašnim ambijentom; ne oklijevaju kleknuti i pokloniti mu se. Pred Njim shvaćaju da Bog, kao što suverenom mudročću upravlja zvijezdama, tako vodi tijek povijesti, zbacujući silne s prijestolja i uzvisujući ponizne. I sigurno, po povratku u svoj kraj, drugima su govorili o ovom čudesnom susretu s Mesijom, čime su započeli putovanje evanđelja među narodima.

10. Pred jaslicama misli nam se rado vraćaju u vrijeme dok smo bili djeca i nestrpljivo iščekivali kad će se one početi postavljati. Ta nas sjećanja vode do toga da uvijek iznova postajemo svjesni velikoga dara kojeg smo primili od onih koji su nam prenijeli vjeru; i istovremeno daju nam osjetiti dužnost i radost da se i djeci i unucima omogući da dožive isto iskustvo. Nije važno u kojem se obliku jasllice postavljaju, mogu uvijek biti iste ili ih se može mijenjati svake godine; ono što je važno jest to da govore našem životu. Posvuda i u svakom obliku jasllice govore o Božjoj ljubavi; Bog koji je postao djetetom poručuje nam koliko je blizu svakom ljudskom biću, u bilo kojem stanju.

Draga braćo i sestre, jasllice su dio lijepog i zahtjevnog procesa prenošenja vjere. Počevši od djetinjstva, a zatim u svakoj životnoj dobi, uče nas kontemplirati Isusa, osjetiti Božju ljubav za nas, osjetiti i vjerovati da je Bog s nama, a mi smo s Njime, svi smo djeca i braća zahvaljujući tom Djetetu Sinu Božjem i Djevici Mariji. I osjetiti da se u tome nalazi sreća. U školi svetog Franje, otvorimo srce ovoj jednostavnoj milosti, pustimo da se iz tog čuđenja rodi ponizna molitva: naše „hvala“ Bogu koji je s nama želio podijeliti sve kako nas nikada ne bi ostavio same.

Dano u Grecciu, u Svetištu Jaslica, 1. prosinca 2019., sedme pontifikata.

papa Franjo

[Preveo s talijanskog jezika: dr. sc. Ivan Macut]